

« ԱՐԳԵԼՈՑԱՊԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼԻՐ »
ՊՈԱԿ

2025 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ
ԵՌԱՄՍՅԱԿԱՅԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

reserveparksnco@env.am

(010) 688204

2025 թվականի 1-ին եռամսյակում «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի
ենթակայությամբ գործող տարածքների վերաբերյալ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

«Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի/այսուհետ Կազմակերպություն/ ենթակայության տակ գտնվող «Ջրվեժ» անտառապարկում գիտաշխատողների կողմից իրականացվել են էկոկրթական շրջայցեր՝ «Մխիթար Սեբաստացի» կրթական համալիրի և «Այր» դպրոցի, թվով 292 սաների հետ:

«Ջրվեժ» անտառապարկում անցկացվել են ձմեռային խաղեր՝ «Շվաք» ազգային մարտարվեստի, Հայաստանի դահուկային լեռնագնացների ֆեդերացիայի և «Հայ Ասպետ» ԿԲՀ-ի սաների կողմից:

Սոցիալական ցանցերի միջոցով կատարվել է իրազեկումներ Կազմակերպության ենթակայության տակ գտնվող տարածքներում ամենօրյա կատարված աշխատանքների վերաբերյալ:

Կազմակերպություն են այցելել Շվեդիայի Լունդի համալսարանի «Բնահեն լուծումներ քաղաքային միջավայրի համար» ծրագրի մասնակիցները: Մասնակիցների հետ քննարկվել է «Ջրվեժ» անտառապարկի զարգացման ուղիները: Հանդիպումն ավարտվել է անտառապարկում շրջայցով:

Կազմակերպության և Երևանի տարածաշրջանային N1 պետական քոլեջի միջև կնքվել է համագործակցության հուշագիր, որը հնարավորություն կտա կազմակերպել բնապահպանական և էկոկրթական թեմաներով՝ էկոկրթական, էկոճանաչողական և էկոդաստիարակչական միջոցառումներ և դասընթացներ: Համագործակցության հուշագրի միջոցով իրականացվելու են բնապահպանական թեմաներով ցուցահանդեսներ, համերգային ծրագրեր, ֆոտոնկարահանումներ և մշակութային միջոցառումներ և այլ ծրագրեր, ինչպես նաև Կազմակերպության հիմնարկներում քոլեջի սաները անցկացնելու են իրենց արտադրական պրակտիկաները:

Ս/թ Մարտի 21-ին, անտառների միջազգային օրվա առթիվ շրջակա միջավայրի նախարարության «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվել է միջոցառում-մրցույթ «ԷԿՈ-ՀԵՏԱԽՈՒՁՈՒԹՅՈՒՆ» թեմայով: Միջոցառում-մրցույթին

մասնակցել են Հայաստանի ազգային ազրարային Ա.Քոչինյանի անվան գյուղատնտեսական քոլեջի, Հայաստանի մանկավարժական համալսարանի և Կոտայքի տարածաշրջանային պետական քոլեջի ուսանողները: Միջոցառմանը ներկա էր նաև շրջակա միջավայրի նախարարության ԲՀՊ տարածքների կենսաբազմազանության և քաղաքականության վարչության բաժնի աշխատակիցը, ով ցուցաբերեց իր մասնագիտական աջակցությունը: Միջոցառում-մրցույթի շրջանակում մասնակիցները ներկայացրել են իրենց կողմից պատրաստված տեսանյութերը՝ Կազմակերպության առաջադրված թեմաների վերաբերյալ: Բոլոր մասնակիցները խրախուսվեցին շնորհակալագրերով, սակայն առավել ակտիվ մասնակիցները արժանացան անհատական նվերների: Օրվա խորհուրդը ամրապնելու նպատակով մասնակիցները ծառատունկ իրականացրեցին «Ջրվեժ» անտառպարկում:

Միջոցառումը ամփոփվեց «ՎՈՒԴՍ» կենտրոնի կողմից ցուցադրված թեմատիկ կինոդիտմամբ:

«Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի ենթակայությամբ գործող «Ջրվեժ» անտառպարկում իրենց արտադրական պրակտիկան են անցկացրել Նոր Գեղիի ակադեմիկոս Գ. Աղաջանյանի անվան պետական գյուղատնտեսական քոլեջի, թվով 15 ուսանողներ: Պրակտիկան անցկացրել են Կազմակերպության գիտության բաժնի աշխատակիցները, ծանոթացնելով անտառպարկի կենսաբազմազանությանը, վայրի բույսերին և ներմուծված տեսակային կազմին:

Կազմակերպության ենթակայության տակ գտնվող «Ջրվեժ» անտառպարկում այս եռամսյակ ունեցել ենք թվով 7978, Ստեփանավանի «Սոճուտ» դենդրոպարկում ունեցել ենք՝ թվով 927, Բերդի «Սորաններ» դենդրոպարկում թվով 67 այցելուներ:

2025 թվականի առաջին եռամսյակում էկոկրթության և դաստիարակության միջոցառումներին մասնակցել են 292 մասնակիցներ:

«Էրերունի» պետական արգելոց

Արգելոցի տարածքում տարածված հազվագյուտ անհետացող և ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված տեսակների գիտական ուսումնասիրությունների և մոնիթորինգ իրականացնելու արդյունքներով կատարվել է հավաքված նյութերի ուսումնասիրություն: Ճշտվել են հավաքված հերբարիումները և թարմացվել:

2024 թվականի գիտարշավի ընթացքում հավաքված հերբարիումների հիման վրա թարմացվել են ցուցակները:

Նախատեսվում է ՀՀ կարմիր գրքում գրանցված տեսակներից ցուցանմուշների պատրաստում, լուսանկարում՝ պաստառներ և տեսասահիկներ ունենալու ակնկալիքով:

«Որդան կարմիր» պետական արգելավայր

2024 թվականին կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում արձանագրվել է, որ արգելավայրի ֆլորան փոփոխություն չի կրել: Հավաքագրված նյութերի հիման վրա պատրաստվում են հերբարիումներ և թարմացվում ցուցակները:

Պլանավորվում է 2025 թվականին նկարահանել կարճամետրաժ ֆիլմ արգելավայրի մասին:

«Հանքավանի ջրաբանական» պետական արգելավայր

Ֆլորայի ուսումնասիրությունների ընթացքում հավաքված նյութերը ուսումնասիրվում են, թարմացվում հերբարիումները և ցուցակները:

«Հանքավանի ջրաբանական» պետական արգելավայրի ծառաթփատեսակների կազմը

N	Ծառաթփատեսակները ըստ ընտանիքների (լատիներեն-հայերեն)	Կենսաձև
	1.Angiospermae -Ծածկասերմեր	
	Berberidaceae –Կծոխուրազգիներ	
1.	Berberis orientalis C. K. Schneid –Կծոխուր արևելյան կամ Ծորենի արևելյան	ՏԹ
	2.Betulaceae – Կեչազգիներ	
2.	Betula litwinowii A. Doluch.– Կեչի Լիտվինովի	ՏԾ
3.	Betula pubescens Ehrh. – Կեչի թավոտ	ՏԾ
4.	Betula pendula Roth. – Կեչի կախվող (լացող)	ՏԾ
5.	Carpinus betulusL. – Բոխի սովորական	ՏԹ

	3. Caprifoliaceae – Ցախակեռասազգիներ	
6.	<i>Lonicera caucasica</i> Pall.–Ցախակեռաս կովկասյան	ՏԹ
7.	<i>Viburnum lantana</i> L.– Բունջի գերիմաստի	ՏԹ
	4. Ericaceae – Հավամրգազգիներ	
8.	<i>Rhododendron caucasicum</i> Pall. - Մրտավարդ կովկասյան	ՏԹ
9.	<i>Vaccinium myrtillus</i> L. - Հապալասենի մրտենական	
	5. Fagaceae – Հաճարազգի	
10.	<i>Quercus macranthera</i> Fisch.et.C.A.Mey.ex Hohen –Կաղնի արևելյան կամ խոշորատէջ	ՏԾ
	6. Oleaceae – Զիթենազգիներ	
11.	<i>Fraxinus excelsior</i> L. - Հացենի սովորական	ՏԾ
	7. Pinaceae – Սոճազգիներ	
12.	<i>Pinus kochiana</i> - Սոճի կոխի	ՄԾ
	8. Rhamnaceae – Դժնիկազգիներ	
13.	<i>Rhamnus cathartica</i> L.– Դժնիկ լուծողական	ՏԹ
	9. Rosaceae – Վարդազգիներ	
14.	<i>Cerasus mahaleb</i> (L.) Mill. - Բալենի մահալեբյան	ՏԹ
15.	<i>Malus orientalis</i> Uglitzkich – Խնձորենի արևելյան	ՏԾ
16.	<i>Padus racemosa</i> (Lam.) Gilib.(=P. avium Mill.) – Թխենի սովորական	ՏԾ
17.	<i>Pyrus communis</i> ssp.caucasica (Fed.) Browicz – Տանձենի անտառային կամ կովկասյան	ՏԾ
18.	<i>Ribes rubrum</i> L. - Հաղարջենի կարմիր	ՏԹ
19.	<i>Rosa canina</i> L.(glaucous dog rose) – Մասրենի սովորական	ՏԹ
20.	<i>Rosa sosnovskyana</i> – Մասրենի սոսնովսկու	ՏԹ
21.	<i>Rosa spinosissima</i> L.– Մասրենի առատափուլ	ՏԹ
22.	<i>Rubus idaeus</i> L. – Մոռենի սովորական	ՏԹ
23.	<i>Prunus divaricate</i> Lebed.(=P.cerasifera) – Սալորենի սովորական	ՏԹ
24.	<i>Crataegus caucasica</i> K.Koch. - Սզնի կովկասյան	ՏԹ
25.	<i>Sorbus aucuparia</i> L. - Արոսենի սովորական	ՏԹ
26.	<i>Sorbus kuznetzovii</i> Zinserl. - Արոսենի կուզնեցովի	ՏԹ
27.	<i>Spiraea hypericifolia</i> L. - Ասպիրակ սրոհունդատերեւ	ՏԹ
	10. Salicaceae – Ուռենազգիներ	
28.	<i>Populus tremula</i> L. - Բարդի անտառային կամ կաղամախի	ՏԾ
29.	<i>Salix viminalis</i> L. - Ուռենի ճիպոտանման (կողովի)	ՏԹ
30.	<i>Salix alba</i> L. - Ուռենի սպիտակ	ՏԾ
31.	<i>Salix pentandroides</i> Skvortz. - Ուռենի հնգառէջ	ՏԹ
32.	<i>Salix caprea</i> L. - Այծուղի	ՏԾ
33.	<i>Salix pseudomedemii</i> E.Wolf – Ուռենի կեղծ Մեդեմի	ՏԾ/ՏԹ

	11.Tiliaceae - Լորենազգիներ	
34.	<i>Tilia caucasica</i> Rupr (= <i>T. begoniifolia</i> Stev.) – Լորենի կովկասյան (լ.բեգոնիատեն)	ՏԾ
35.	<i>Tilia cordata</i> Mill. – Լորենի մանրատերև	ՏԾ
	12.Ulmaceae - Թեղազգիներ	
36.	<i>Ulmus glabra</i> Huds. (= <i>U. elliptica</i> K. Koch) – Թեղի էլիպսաձև	ՏԾ

«Հանքավանի ջրաբանական» պետական արգելավայրի անոթավոր բույսերի կազմը

NN	
	1.Apiaceae - Հովանոցավորներ
1.	<i>Astrantia maxima</i> - Աստաղաբույս ամենամեծ
2.	<i>Falcaria vulgaris</i> - Սիրեխ սովորական
3.	<i>Ferula orientalis</i> L. – Նարդես արևելյան
4.	<i>Carum caasicum</i> Boiss. – Քեմոն կովկասյան
5.	<i>Carum carve</i> - Քեմոն սովորական
6.	<i>Chamaescidium acaule</i> (Bieb.) Boiss. - Հովանոցավոր անցողուն
7.	<i>Chaerophyllum aureum</i> - Շուշանբանջար ոսկեզոծ
8.	<i>Pimpinella confuse</i> Woronow - Անիսոն խառը
9.	<i>P. saxifrage</i> L. – Անիսոն քարաբեկ
10.	<i>Seseli montanum</i> L. – Կապնիդեղ լեռնային
	2. Asteraceae - Բարդածաղկավորներ
11.	<i>Achillea millefolium</i> - Հազարատերևուկ (քյուրատերևուկ) սովորական
12.	<i>Anthemis arvensis</i> L. – Անթեմ դաշտային
13.	<i>Artemisia absinthium</i> L. – Օշինդր դառը
14.	<i>Aster alpinus</i> L.- Աստղածաղիկ ալպիական
15.	<i>Bidens tripartitus</i> - Կատվալեզու եռաբաժան
16.	<i>Centaurea fischeri</i> Willd. – Տերեփուկ Ֆիշերի
17.	<i>C. montana</i> – Տերեփուկ լեռնային
18.	<i>C. atropurpurea</i> – Տերեփուկ ալկարմիր
19.	<i>Chardinia orientalis</i> – Շարդինիա արևելյան
20.	<i>Cirsium obvallatum</i> (Bieb.) DC. – Գեղավեր, տատասկ պարուրված
21.	<i>C. rhizocephalum</i> C.A.Mey. – Գեղավեր արմատազլխանի
22.	<i>Cichorium intybus</i> – Ճարճատուկ սովորական
23.	<i>Crepis capillaris</i> – Զամբյուղախոտ մազմզուկներով
24.	<i>Doronicum oblongifolium</i> DC. – Դարունան երկարավուն

25.	<i>Echinops sphaerocephalus</i> - Ոգնագլխիկ գնդագլխիկավոր
26.	<i>Erigeron venustus</i> Botsch. - Գարնանաթարամ գեղեցիկ
27.	<i>Gnaphalium supinum</i> L. - Ականջարուրդ կծկված
28.	<i>Hieracium cymosum</i> L. - Ճուռակախոտ հովանոցանման
29.	<i>H. caespitosa</i> - Ճուռակախոտ տորֆային
30.	<i>Inula glandulosa</i> Willd. - Կղմուղ գեղձավոր
31.	<i>I. helenium</i> - Կղմուղ բարձր
32.	<i>I. subcaulis</i> Fisch. Et C.A. Mey - Կղմուղ կարճացողուն
33.	<i>Scorzonera meyeri</i> (C.Koch) Lipsch - Խինձ Մեյերի
34.	<i>S. seidlitzii</i> Boiss.- Խինձ Սեյդիլի
35.	<i>Senecio aurantiacus</i> DC. - Հալևորուկ նարնջագույն
36.	<i>Matricaria matricarioides</i> - Երիցուկ երիցուկանման
37.	<i>Taraxacum fulvum</i> - Խատուտիկ կարմրադեղնավուն
38.	<i>T. stevenii</i> (Spr.) DC - Երիցուկ Ստեվենի
39.	<i>T. officinalis</i> - Խատուտիկ դեղատու
40.	<i>Tanacetum purpureum</i> - Տարկավան մուգ կարմիր
41.	<i>Tragopogon reticulatus</i> Boiss. Et Huet - Սինձ ցանցավոր
42.	<i>T. graminifolius</i> DC. - Սինձ հացահատիկատերև
43.	<i>Tripleurospermum</i> sp - Եռակողմասերմիկ
44.	<i>Telekia speciosa</i> - Եզնակն գեղեցիկ
45.	<i>Onopordon acanthium</i> L- Կառ փշոտ (Կառ)
	3. Apocynaceae - Ծնամեռուկազգիներ
46.	<i>Vinca herbacea</i> - Կուսածաղիկ խոտային
	4. Balsaminaceae - Զգայնուկազգիներ
47.	<i>Impatiens nolitangere</i> - Հինածաղիկ սովորական
	5. Brassicaceae - Խաչածաղկավորներ
48.	<i>Alyssum tortuosum</i> Willd. - Վառվռուկ ոլորված
49.	<i>Arabis brachycarpa</i> Rupr. - Արաբախոտ կարճապտուղ
50.	<i>Capsella bursa-pastoris</i> - Հովվամախաղ սովորական (ծուապաշար)
51.	<i>Cardamine uliginosa</i> Bieb. - Դաշտակոտեն ճահճային
52.	<i>Coluteocarpus vesicaris</i> (L.) Holboe - Ճթիկ ցանցապարկավոր
53.	<i>Draba bruniifolia</i> Stev. - Ճարտարուկ առատատերև
54.	<i>D. siligiosa</i> Bieb. - Ճարտարուկ պատիճավոր
55.	<i>Isatis canescens</i> DC. - Լրջուն գորշ
56.	<i>Sisymbrium officinale</i> - Աղբակոտեն դեղատու
	6. Boraginaceae - Գողտրիկազգիներ
57.	<i>Echium vulgare</i> - Իժախոտ սովորական
	7. Campanulaceae - Զանգակազգիներ
58.	<i>Campanula aucheri</i> DC. - Զանգակ Օշերի
59.	<i>C. collina</i> Bieb. - Զանգակ բլրակային
60.	<i>C. stevenii</i> Bieb. - Զանգակ Ստեվենի
61.	<i>C. trautvetteri</i> Grossh. - Զանգակ Տրաուտվերի

62.	<i>C. tridentate</i> Schreb. - Չանգակ եռատամ
8. Caryophyllaceae - Մեխակազգիներ	
63.	<i>Cerastium purpurascens</i> Adams. - Ճոմոուկ մանուշակագույն
64.	<i>Cypsophila tenuifolia</i> Bieb. - Տմախ նեղատերև
65.	<i>Dianthus cretaceus</i> Adams - Մեխակ կավճային
66.	<i>D. carthusianorum</i> L. - Մեխակ կարթուզյան
67.	<i>D. barbatus</i> - Մեխակ մորուքավոր
68.	<i>Minuartia caucasica</i> (Adams) Mattf.- Մինուարցիա կովկասյան
69.	<i>M. oreina</i> (Mattf.) Schischk. - Մինուցարիա լեռնային
70.	<i>Silene</i> sp. - Ծվծվուկ
71.	<i>S. nutans</i> L. - Ծվծվուկ կախված
72.	<i>S. vulgaris</i> - Ծվծվուկ սովորական
9. Crassulaceae - Թանձրատերևազգիներ	
73.	<i>Sedum annum</i> L. - Թանթոնիկ մեկամյա
74.	<i>S. pilosum</i> Bieb. - Թանթոնիկ մազոտ
75.	<i>S. teellum</i> Bieb. - Թանթոնիկ բարակ
10. Cyperaceae - Բոշխազգիներ	
76.	<i>Carex medwedewii</i> Lesk.- Բոշխ Մեդվեդևի
77.	<i>C. caucasica</i> Stev. - Բոշխ կովկասյան
11. Dipsacaceae - Ականքազգիներ	
78.	<i>Cephalaria gigantea</i> (Ledeb.) Bobr. - Չիվան հսկայական
79.	<i>Scabiosa caucasica</i> - Քոսքոսուկ կովկասյան
12. Euphorbiaceae - Իշակաթնուկազգիներ	
80.	<i>Euphorbia vigata</i> - Իշակաթնուկ ճյուղավորված
13. Fabaceae - Լոբազգիներ	
81.	<i>Anthyllis vulneraria</i> - Վիրախոտ խոցված
82.	<i>A. variegata</i> Soiss.- Վիրախոտ խայտաբղետ
83.	<i>Astragalus incertus</i> Ledeb. - Գազ անորաշ
84.	<i>Coronilla varia</i> L. - Քարաովույտ խայտաբղետ
85.	<i>Genista transcucasica</i> - Օրոն անդրկովկասյան
86.	<i>Hedysarum caucasicum</i> Bieb. - Կուրկուրան կովկասյան
87.	<i>Lathyrus cicero</i> - Տափոլոռ վարդագույն
88.	<i>Melilotus officinalis</i> - Իշաովույտ դեղատու
89.	<i>Oxytropis cyanea</i> Bieb. - Գառնաովույտ կապույտ
90.	<i>Trifolium medium</i> - Երեքնուկ միջին
91.	<i>T. ambiguum</i> Bieb. - Երեքնուկ կասկածելի
92.	<i>T. canscens</i> Willd. - Երեքնուկ մոխրագույն
93.	<i>T. pratense</i> L. - Երեքնուկ մարգագետնյին
94.	<i>T. trichophalum</i> Bieb. - Երեքնուկ մազմզոտ
95.	<i>Vicia sepium</i> - Վիկ ցանկապատի
14. Gentianeae - Բոգազգիներ	
96.	<i>Gentiana caucasica</i> Bieb. - Բոգ կովկասյան
97.	<i>G. sp.</i> - Բոգ

98.	G. septefida Pall. - Բոգ յոթնամաս
	15.Geraniaceae - Խորդենազգիներ
99.	Geranium ibericum Cav. - Խորդենի վրացական
100.	G. sanguineum - Խորդենի արնագույն
101.	G. pratense L. - Խորդենի մարգագետնային
	16.Hypericaceae - Սրոհունդազգիներ
102.	Hypericum perforatum - Սրոհուդ խոցված
	17. Juncaceae - Կնյունազգիներ
103.	Luzula pseudosudetica V. Krecz. - Փայլուկ նեղատերև
104.	L. spicata (L.) DC. - Փայլուկ հասկիկավոր
	18. Lamiaceae - Շրթնազգիներ
105.	Betonica grandiflora Willd. - Թթվին խոշորածաղիկ
106.	Digitalis ferruginea - Մատնոցուկ ժանգոտ
107.	Salvia verticillata L. - Եղեսպակ շրջված
108.	S. glutinosa - Եղեսպակ կաշուն
109.	Scutellaria orientalis L. - Պնակախոտ արևելյան
110.	Stachys rubescens - Արեղախոտ անտառային
111.	S. alpinia L. - Արեղախոտ ալպիական
112.	Melissa officinalis L. - Պատրիջ դեղագործական
113.	Mentha longifolia - Դաղձ երկարատերև
114.	Origanum vulgare - Խնկածաղիկ սովորական
	19.Liliaceae - Շուշանազգիներ
115.	Allium victorialis L. - Սոխ հաղթության
116.	Lilium armenum (Misch. Ex Gross) Mande. - Շուշան հայկական
117.	Ornithogalum transcaucasicum Miser. - Աստղաշուշան անդրկովկասյան
118.	Pushkinia scilloides - Պուշկինիա մկնաստիանման
119.	Veratrum album - Ջոք սպիտակ կամ կեղծ դանձլամեր
	20.Linaceae- Կտավատազգիներ
120.	Linum hypericifolium - Վուշ սրոհունդատերև
	21. Onagraceae -Ապուզանազգիներ
121.	Chamaenerium angustifolium Lam. - Նեղտերևի անգոստիֆոլում
	22.Orchidaceae - Խոլորձազգիներ
122.	Gymnadenia conopsea - Լերկաբշտիկ երկայնատեղոցի
123.	Orchis mascula L. - Խոլորձ արական
124.	Platanthera chlorantha - Թիթեռնիկախոլորձ կանաչածաղի
	23.Papaveraceae - Կակաչազգիներ
125.	Chelidonium majus - Կանթեղախոտ մեծ
126.	Papaver monanthum Trautv.- Կակաչ միածաղիկ
127.	P. orientale L. - Կակաչ արևելյան
	24.Plantaginaceae - Ջղախոտազգիներ
128.	Plantago atrata L. - Ջխաղոտ սևացող (Եզան լեզու)
129.	P. major - Ջղախոտ մեծ

25.Poaceae - Հացազգիներ	
130.	Bromus - Ցորնուկ
131.	Calamagrostis epigejos - Եղեգնախոտ ցածրած
132.	Festuca varia Haenke - Շյուղախոտ խայտարդետ
133.	Nardus - Փայլասենի
134.	Poa nemoralis - Դաշտավուկ կաղնուտային
135.	Phleum alpinum L. - Սիզախոտ ալպիական
26. Polygalaceae - Կաթնախոտազգիներ	
136.	Polygala alpicola Rupr. - Կաթնախոտ ալպիական
27.Polygonaceae -Մատիտեղազգիներ	
137.	Polygonum carneum C. Koch - Մատիտեղ մսագույն (Հովվի գավազան)
138.	P. officinalis - Մատիտեղ դեղատու
28.Polypodiaceae - Բազմատոսիկազգիներ	
139.	Dryopteris filix-max - Վահանապտեր արական
29.Primulaceae - Գնարբուկազգիներ	
140.	Primula macrocalyx Bge - Գնարբուկ խոշորաբաժակ
30.Ranunculaceae - Գորտնուկազգիներ	
141.	Aconitum sp - Ընծախոտ
142.	A. orientale - Ընծախոտ արևելյան
143.	Consolida orientalis schod - Դիփնյակ արևելյան
144.	Pulsatilla albana - Քնախոտ այրանական
145.	Ranunculus aragazi Crossh. - Գորտնուկ արագածի
146.	R. brachilobus Boiss. Et Hohen - Գորտնուկ կարճացողուն
147.	R. caucasicus Bieb. - Գորտնուկ կովկասյան
148.	R. sp. - Գորտնուկ
149.	R. oreophillus Bieb. - Գորտնուկ լեռնային
150.	Thalictrum minus - Գնձմնուկ փոքր
31. Rosaceae - Վարդազգիներ	
151.	Alchemilla grossheimii Juz. - Գայլաթաթ Գրոսհեյմիի
152.	A. sericae Willd. - Գայլաթաթ մետաքսյա
153.	Cotoneaster integerrima Medik. - Չմենի ամբողջանգր
154.	C. melanocarpa - Չմենի սևապտուղ
155.	Geum rivale - Մարեմխոտ գետային (շահոքրամ)
156.	Potentilla sp - Մատնունի
157.	P. orientalis - Մատնունի արևելյան
158.	P. reptans - Մատնունի սողացող
159.	Sanguisorba officinalis - Արունխամիկ դեղատու
32.Saxifragaceae - Քարրեկազգիներ	
160.	Saxifraga exarata Will. - Քարրեկ կոտրվող
33.Scrophulariaceae -Նյաձաղկավորներ	
161.	Pedicularis condensate Bieb.- Ոջլադեղ սեղմված
162.	P. sibthorpii Boiss. - Ոջլադեղ հաստակնճիթ
163.	Rhinanthus minor - Աքլորաքրուկ փոքր

164.	Veronica gentianoides Vahl. - Բերենիկե բոգանման
165.	V. orientalis. - Բերենիկե արևելյան
166.	Verbascum orientale - Խոնդատ արևելյան
	34. Thymelaeaceae - Գոճամազգիներ
167.	Daphne glomerata Lam. - Տերևատ լերկատերև
	35. Valerianaceae - Կատվախոտազգիներ
168.	Valeriana sp - Կատվախոտ
169.	V. officinalis - Կատվախոտ դեղատու
	36. Urticaceae - Եղինջազգիներ
170.	Urtika dioica L - Եղինջ երկտուն

«Ջերմուկի ջրաբանական» պետական արգելավայր

2024 թվականին «Ջերմուկի ջրաբանական» պետական արգելավայրի մուտքը Ջերմուկ քաղաքից հնարավոր չէր, ինչը պայմանավորված էր ռազմական իրավիճակով: Ոստամասիրվել է արգելավայրի հարակից տարածքի ֆլորան, ոստամասիրությունն իրականացվել է Հերիեր գյուղի հարակից հատվածում: Հիմնականում գերակշռում էին քսերոֆիտ բույսերը: Հավաքված նյութերի հիման վրա թարմացվում են տվյալները:

«Ջիկատար» պետական արգելավայր

Իրականացվել է արգելավայրի ցանկապատի վնասված հատվածների և տարածքի բարեկարգման աշխատանքներ: Կատարվել է արգելավայրի ջրագծի վերանորոգման աշխատանքներ: 2025 թվականի մարտի 22-23-ին տեղացած առատ ձյան հետևանքով կոտրվել են Հիմալայան մայրու- Cedrus deodara Loud ճյուղերը: Արգելավայրի տարածքում տնկվել են Բարդու-*Populus*, Խնձորենու-*Malus*, Տանձենու-*Pyrus* և Ընկուզենու-*Juglans* 150 տնկիներ:

Ստեփանավանի «Սոճուտ» դենդրոպարկ

Դենդրոպարկում կատարվում են խնամքի և տարածքի մաքրման աշխատանքներ: Ձյան շերտից մաքրվել է ջերմատան ծածկի ձյունը, մաքրվել է մուտքի ճանապարհը:

2025 թվականի մարտի 20-22-ը տեղացած առատ ձյան և քամիների հետևանքով կտրվել և արմատախիչ են եղել ծառեր: Տեղացած ձյան հաստ շերտից թափ են տրվել արժեքավոր, գեղազարդիչ տեսակնորը: Ջերմատան բույսերը ապահովվել են բնական խոնավությամբ: 2025 թվականին նախատեսվում է իրականացնել ջերմատների վերանորոգման և բարեկարգման աշխատանքներ:

Վանաձորի «Ժ. Սարուխանյանի անվան» դենդրոպարկ

2024 թվականի կատարած գիտարշավի ընթացքում Վանաձորի «Ժ. Սարուխանյանի անվան» դենդրոպարկը գտնվում էր շատ լավ վիճակում: Ծառաթփերի տեսակային կազմը պահպանված է: Գիտարշավի ընթացքում բուսական աշխարհի ուսումնասիրության, նրանց տեսակային կազմի ցուցակները թարմացվում են: Ճշտվում են դենդրոպարկի տեսակային կազմի ցուցակները և թարմացվում են տվյալները:

«Իջևանի» դենդրոպարկ

Իջևանի դենդրոպարկի տեսակային կազմը վերջին տարիներին զգալի փոփոխություն է կրել, ինչը գրանցվել է 2023 թվականի գիտարշավի ընթացքում:

2024 թվականին իրականացրած դաշտային ուսումնասիրությունների արդյունքում անցյալ տարվա համեմատ այս տարի ծառաթփատեսակները գտնվում էին ավելի լավ վիճակում, ինչը պայմանավորված է մայիս ամսին տեղացած անձրևներով: Ճշտվում և թարմացվում են դենդրոպարկի տեսակային կազմի ցուցակները:

Բերդի «Սորաններ» դենդրոպարկ

Դենդրոպարկի տարածքում իրականացվում են տարածքի մաքրման աշխատանքներ: Մշտադալար ծառերը և թփերը թափ են տրվել ձյան շերտից: Վերանորոգվել են խմելու ջրի և ոռոգման ջրագծերը: Էտվել և տարածքից դուրս են բերվել ծառերի և թփերի չորացած ճյուղերը: Տնկարանում կատարվել է հողի վար, փխրեցվել է հողը և մաքրվել մոլախոտերից: Դրվել են վարդի կտրոններ: Դենդրոպարկում ստեղծվել է կենդանի ցանկապատ՝ Տոսախ մշտադալար- *Buxus sempervirens* L. տեսակով, տնկվել է 90 թուփ:

«Ջրվեժ» անտառպարկ

Անտառպարկում ֆլորայի հետազոտման միջոցառումների շրջանակում կատարվել է տեսակային կազմի ցուցակների ճշգրտում նախորդ տարում հավաքված նյութերի հիման վրա:

Ցանվել են Սոճի Արմանդիի – *Pinus Armandii* և Սոճի էլդարյանի - *Pinus eldarica* MedW. սերմեր, որոնք ցուցաբերել են աճի լավ դինամիկա: 2024 թվականին ցանված Սոքվոյաի – *Sequoia* սերմնաբուսակները գտնվում են լավ վիճակում: Կատարվում են 2024 թվականին «Ջրվեժ» անտառպարկում ներմուծված նոր տեսակների՝ Մայրի առլայայան-*Cedrus atlantica* Manetti, Սոճի Արմանդի-*Pinus Armandii* Franch., Կերիա ճապոնական-*Kerria japonica* (L.) D ծառաթփատեսակների ուսումնասիրություններ, որոնք գտնվում են լավ վիճակում:

Անտառպարկում տնկվել են Գիիի սրաթեփուկ կամ գարշահոտ – *Juniperus foetidissima* Willd. տնկիներ:

Մշտադալար և արժեքվոր ծառաթփատեսակները թափ են տրվել ձյան շերտից, ուժգին քամու պատճառով արմատախիլ են եղել 2 բարդիներ:

Անտառպարկում իրականացվել են տարածքի ամենօրյա մաքրման աշխատանքներ՝ հավաքվել են բուսական մնացորդները և դուրս են բերվել տարածքից: Կատարվել է սանիտարական էտ:

«Ջրվեժ» անտառպարկ

Հ/Հ	Ընտանիք, Ծառատեսակներ
	Ginkgoaceae – Գինկգոազգիներ
1.	Գինկգո երկբլթականի
	Cupressaceae - Նոճազգիներ
2.	Կենսածառ արևելյան
3.	Կենսածառ. արևելյան պ.ծ. գնդաձև
4.	Կենսածառ. արևելյան պ.ծ. բրգաձև
5.	Գետնանոճի լավտնի
6.	Գիիի սովորական
7.	Գիիի երկարատերև
8.	Գիիի բազմապտուղ
9.	Գիիի կազակական

10.	Գիհի վիրգինյան
11.	Գիհի գետնատարած
12.	Գիհի թեփուկավոր
13.	Թույա արևմտյան
14.	Թույա. արևմտյան պ.ծ. սյունածև
15.	Թույա. արևմտյան պ.ծ. գնդածև
Taxaceae Lindl. - Կենազգիներ	
16.	Կենի հատապտղային
Pinaceae - Սոճազգիներ	
17.	Եղևին կովկասյան
18.	Խեժափիճի սիրիական
19.	Եղևնի սովորական
20.	Եղևին կեռիկավոր կամ փշոտ
21.	Եղևին կեռիկավոր կամ փշոտ պ.ծ. արծաթագույն
22.	Սոճի դրիմյան
23.	Սոճի սովորական
24.	Սոճի Գրիֆիտի կամ հիմալայն
25.	Սոճի գեղրեյի
26.	Սոճի սև
27.	Սոճի Արմանդի
28.	Սոճի ցածրած լեռնային
29.	Սոճի sp
30.	Մայրի sp
31.	Մայրի ատլասյան
Aceraceae - Թխկազգիներ	
32.	Թխկի դաշտային
33.	Թխկի հացենատերև
34.	Թխկի սոսիատերև կամ սրատերև
35.	Թխկի կեղծսոսիատերև, սպիտակ
Anacardiaceae - Աղտորազգիներ	
36.	Դրախտածառ սովորական
37.	Պիստակենի բթատերև
Berberidaceae - Ծորենազգիներ	
38.	Ծորենի (Կծոխուր) արևելյան
39.	Ծորենի Թունբերգի
40.	Ծորենի սովորական
41.	Մահոնիա սովորական կամ սղոցիատերև
Betulaceae - Կեչազգիներ	
42.	Կեչի ելունդավոր
43.	Կեչի թավոտ

44.	Բոխի կովկասյան կամ սովորական
45.	Տիլենի սովորական
Buxaceae - Տոսախազգիներ	
46.	Տոսախ մշտադալար
Caprifoliaceae - Ցախակեռասազգիներ	
47.	Ցախակեռաս ծաղկակիցավոր
48.	Ցախակեռաս կովկասյան
49.	Ցախակեռաս իբերիական (վրացական)
50.	Կտակենի սև
51.	Ձյունապտղիկ սպիտակ
52.	Բոնչի գերիմաստի
53.	Բոնչի սովորական
Celastraceae - Իլենազգիներ	
54.	Իլենի սովորական կամ եվրոպական
55.	Իլենի ճապոնական
Cornaceae - Հոնազգիներ	
56.	Հոնի
57.	Ճապկի հարավային
Corylaceae - Տխլազգիներ	
58.	Բոխի կովկասյան կան սովորական
59.	Տիլենի սովորական
Elaeagnaceae - Փշատազգիներ	
60.	Փշատենի նեղատերև պ.ծ. մշակովի
61.	Փշատենի արևելյան
62.	Չիչխան դժնիկանման
Fabaceae - Բակլազգիներ	
63.	Կարագանա ծառանման (խոստեկ)
64.	Սոֆորա ճապոնական
65.	Հուդայածառ չինական
66.	Հուդայածառ Գրիֆֆիթի
67.	Ոլոռնածառ արծաթափայլ
68.	Ռոբինիա կեղծակացիա
69.	Լարոտունում սովորական կամ ոսկե անձրև
Fagaceae A. Br. - Հաճարազգիներ	
70.	Հաճարենի արևելյան
71.	Կաղնի շագանակատերև
72.	Կաղնի վրացական
73.	Կաղնի արևելյան կամ խոշորատեղ
Grossulariaceae - Կոկոռշազգիներ	
74.	Հաղարջենի ոսկեգույն

75.	Հաղարջ. սև
Hippocastanaceae - Ձիակասկազգիներ	
76.	Ձիակասկ սովորական
Hydrangeaceae - Դրախտավարդազգիներ	
77.	Սրնգենի կովկասյան (կեղծ հասմիկ)
78.	Դրախտավարդ խոշորատերև (հորտենզիա)
Juglandaceae - Ընկուզազգիներ	
79.	Ընկուզենի հունական
Malvaceae - Տուղտազգիներ	
80.	Հիբիսկոս (Բադրճուկ) սիրիական
Moraceae - Թթազգիներ	
81.	Թթենի սպիտակ
82.	Թթենի սպիտակ պ.ծ. լացող
Magnoliaceae - Մագնոլազգիներ	
83.	Մագնոլիա Սուլանժի
Oleaceae - Ձիթազգիներ	
84.	Ֆորսիցիա (Ոսկեզանգ) միջանկյալ
85.	Հացենի սովորական
86.	Հացենի նշտարածև
87.	Եղրևանի սովորական
88.	Եղրևանի հունգարական
89.	Կիպրոս օվալատերև
Platanaceae - Սոսազգիներ	
90.	Սոսի արևելյան
Rhamnaceae - Դժնիկազգիներ	
91.	Բեկտենի լաստենատերև
Rosaceae - Վարդազգիներ	
92.	Ամելանխիեր կլորատերև
93.	Նշենի սովորական
94.	Նշենի Ֆենցլիի
95.	Նշենի նաիրյան
96.	Նշեն բուխարա
97.	Ծիրանենի սովորական
98.	Ծիրանենի կոլտուրական (մշակովի)
99.	Կեռասենի թոչնի
100.	Բալենի ալեհեր
101.	Բալենի մահալերյան
102.	Խենոմելես ճապոնական (սերկևիլ ճապոնական)
103.	Չմենի սևապտուղ

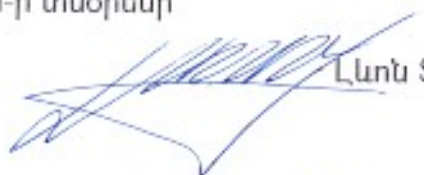
104.	Չմենի բազմաձաղիկ
105.	Սզնի մուգ-արնագույն
106.	Սզնի կովկասյան
107.	Սզնի արևելյան
108.	Սերկևիլենի սովորական
109.	Խնձորենի կուլտուրական (մշակովի)
110.	Խնձորենի վայրի անտառային
111.	Ջկեռենի սովորական
112.	Թխենի մահալեբյան (բալենի)
113.	Թխենի սովորական
114.	Դեղձենի սովորական
115.	Սալորենի չոփած, շլորենի
116.	Սալորենի կուլտուրական
117.	Սալորենի Կազանա
118.	Սալորենի լեռնային
119.	Մամխենի
120.	Տանձենի կուլտուրական (մշակովի)
121.	Տանձենի կովկասյան
122.	Տանձենի սովորական
123.	Տանձենի ուռատերև
124.	Մասրենի սովորական (շան)
125.	Մոշենի անատոլիական
126.	Արոսենի հայկական
127.	Արոսենի սովորական
128.	Ասպիրակ ճապոնական
129.	Ասպիրակ ուռատերև
130.	Ասպիրակ Վանհուտի
131.	Սորբարիա արոսատերև
132.	Կերիա ճապոնական
Salixaceae – Ռիռազգիներ	
133.	Բարդի բուլբի
134.	Բարդի կանադական
135.	Բարդի նրբագեղ
136.	Բարդի դափնետերև
137.	Բարդի սև
138.	Բարդի բրզածև
139.	Բարդի Սիմոնի
140.	Կաղամախի
141.	Ուռենի բարելոնյան
142.	Այծուռենի

143.	Ուռնեի բարձր
144.	Ուռնեի դեղնաճյուղ, ծիրանագույն
Sapindaceae - Օճառազգիներ	
145.	Կելբեյտերիա հուրանավոր
Tamaricaceae - Կարմրանազգիներ	
146.	Կարմրան բազմաճյուղ
Tiliaceae - Լորենազգիներ	
147.	Լորենի կովկասյան
Ulmaceae - Թեղազգիներ	
148.	Թեղի գնդաձև
149.	Թեղի տերևառատ
150.	Թեղի հարթ (ողորկ)
151.	Փռչնի կովկասյան
Papilionatae Taub - Թիթեռնածաղկայիններ	
152.	Վիստերիա
Vitaceae - Խաղողազգիներ	
153.	Խաղող անտառային
154.	Խաղող Սովորական
Ebenaceae - Էբենազգիներ	
155.	Խուրմա սովորական կամ կովկասյան
Աղավնիճազգիներ - Verbenaceae	
156.	Կարիոպտերիս ալեհեր
Արենախոտազգիներ - Lythraceae	
157.	Լազերստրեմիա հնդկական ձև կարմիր

«Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի տնօրենի

պարտականությունները կատարող՝

Լիլիտ Տեք-Սիմոնյան

Կատ՝

Գիտության և էկոտորիզմի զարգացման բաժանմունքի պետ Հայաստանի Գրիգորյան

Գիտական աշխատող՝ Սունա Վարդանյան

էկոտորիզմի մասնագետ - գիտական աշխատող՝ Սունա Վարդանյան

